

Praktijkillustratie Ambitie 100% Samen Opleiden

Opleidingsschool Rijnland | Groei als aspirant partnerschap

Binnen de aspirant [Opleidingsschool Rijnland](#) (mbo) wordt, ingegeven door de grote vraag naar opleidingsplaatsen vanuit de lerarenopleidingen, al enige tijd het gesprek over groei gevoerd. Omdat de opleidingscapaciteit van de teams binnen de verschillende opleidingslocaties van mboRijnland al optimaal wordt benut, kan groei in het aantal studenten alleen gerealiseerd worden door uitbreiding met nieuwe partners of samenwerking met andere mbo partnerschappen. Beide routes worden momenteel door Opleidingsschool Rijnland verkend.

Kernwoorden praktijkillustratie Opleidingsschool Rijnland

Aspirant partnerschap mbo
Diversiteit in studentenpopulatie
Ambitie lerend regionaal netwerk
Uitbreiding met scholen vo
Samenwerking met partnerschappen mbo
Dilemma kwantiteit versus kwaliteit

Samenvatting

In het mbo-partnerschap de [Opleidingsschool Rijnland](#) werkt mboRijnland samen met twee lerarenopleidingen (Hogeschool Rotterdam en Hogeschool Leiden). Binnen Opleidingsschool Rijnland wordt al enige tijd het gesprek over groei van het partnerschap gevoerd. Dit gesprek is vooral ingegeven door de grote vraag naar opleidingsplaatsen vanuit de lerarenopleidingen. De opleidingscapaciteit van de teams binnen de verschillende opleidingslocaties van mboRijnland wordt al optimaal benut. Hierdoor kan groei in het aantal studenten alleen gerealiseerd worden door uitbreiding met nieuwe partners of samenwerking met andere mbo partnerschappen. Beide routes worden momenteel door Opleidingsschool Rijnland verkend.

De eerste route (uitbreiding met nieuwe partners) vraagt veel tijd en energie. Er zijn diverse gesprekken gevoerd met vo-scholen als mogelijk nieuwe partners, die niet altijd hebben geleid tot concrete samenwerking. In het afgelopen half jaar is, als pilot, de samenwerking gestart met een relatief kleine vo-school, waar inmiddels 5 studenten zijn geplaatst. Momenteel worden de ervaringen met deze samenwerking geëvalueerd en wordt het gesprek gevoerd over de toekomst.

Ook de tweede route, die van samenwerking met andere mbo partnerschappen, wordt momenteel verkend. Het voordeel van deze route is dat er minder complexe en intensieve afstemming nodig is om met elkaar de mogelijkheden voor groei te optimaliseren. Immers: ieder partnerschap heeft de eigen opleidings- en begeleidingsinfrastructuur ingericht en de kwaliteit geborgd op basis van het landelijk kwaliteitskader samen opleiden en inductie. Een ander voordeel is dat op die manier ook de positie van het mbo bij de lerarenopleidingen kan worden versterkt.

Een belangrijk dilemma bij groei is voor Opleidingsschool Rijnland dat investeren in groei kan afleiden qua focus. Als aspirant partnerschap vraagt het toewerken naar erkenning via de beoordelingsgerichte peer review veel tijd en aandacht. Moet je als aspirant partnerschap veel tijd en energie willen investeren in groei, of leidt dat te veel af van het proces richting erkend partnerschap, waarbij kwaliteit boven kwantiteit gaat?

Schets van het partnerschap

[Opleidingsschool Rijnland](#) is een aspirant mbo-partnerschap Samen Opleiden in de geografische regio Rijnland. Binnen Opleidingsschool Rijnland werken de volgende partijen samen:

Scholen:

- mboRijnland (pervoerder); MboRijnland heeft locaties in Zoetermeer, Leidschendam Voorburg, Gouda, Woerden, Alphen aan de Rijn en Leiden.

Lerarenopleidingen

- Hogeschool Rotterdam (voor de avo vakken en technisch beroepsonderwijs).
- Hogeschool Leiden (voor de beroepsgerichte vakken gezondheidszorg en welzijn en omgangskunde).

Opleidingsschool Rijnland streeft ernaar om docenten in opleiding (vanaf hier: dio's) nog beter op te leiden voor het mbo in de regio Rijnland. Eén van de uitgangspunten is het opleiden voor de arbeidsmarkt van de toekomst; leren in een contextrijke en Randstedelijke leeromgeving. Deze omgeving kenmerkt zich door studenten met meervoudige problematiek, zoals schulden, psychische-, gedrags- en gezondheidsproblemen en taal- en leerachterstanden. Dit vraagt specifieke competenties van de docenten. Eén van de ambities is dat Opleidingsschool Rijnland recht wil doen aan alle typen docenten in opleiding (dio's): niet alleen de 'klassieke' voltijdstudent maar ook de (flexibele) deeltijdstudent, de student van de kopopleidingen als ook de, voor het mbo zo kenmerkende groep, zij-instromers die het pedagogisch didactisch getuigschrift (pdg) wil behalen. Opleidingsschool Rijnland biedt maatwerk aan deze grote diversiteit aan dio's in het werkplekcurriculum en de begeleidings- en beoordelingsstructuur. Bij de start van Opleidingsschool Rijnland in 2020 is begonnen met het ontwikkelen van een opleidingsprogramma voor de voltijd studenten. Dit programma wordt nu op maat gesneden om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de leervragen van de grote diversiteit aan dio's in het partnerschap.

Bij de start van Opleidingsschool Rijnland in 2020 leidde het partnerschap 169 dio's op, inmiddels zijn dit 185 dio's. Het merendeel hiervan is docent in opleiding met een aanstelling bij mboRijnland (circa 70% van het totaal; 45% volgt het pdg-traject). Circa 30% van de dio's bestaat uit studenten aan de lerarenopleidingen die geen aanstelling hebben bij mboRijnland (inclusief de oriëntatiestage niveau 1).

Schets regionale context

Het voedingsgebied van Opleidingsschool Rijnland is de regio Rijnland: van Leiden tot Rotterdam en het Groene Hart ertussen. Deze regio is groot en reikt tot de regio Utrecht (onder andere Woerden, Nieuwkoop en Gouda). In deze en aanpalende regio's zijn diverse andere partnerschappen actief. Bijvoorbeeld: OSR en RPO Rijnmond in de regio Rotterdam, ROS Rijnland in Leiden en Duin- en Bollenstreek. Binnen de regio heeft Opleidingsschool Rijnland opleidingslocaties in Zoetermeer, Leidschendam Voorburg, Gouda, Woerden, Alphen aan de Rijn en Leiden.

Groei: huidige situatie

De vraag vanuit de lerarenopleidingen die binnen Opleidingsschool Rijnland samenwerken is momenteel groter dan de beschikbare opleidingscapaciteit. Om te inventariseren welke groei eventueel mogelijk is, is het belangrijk om een beeld te krijgen van de maximale opleidingscapaciteit. De partners ervaren dat dit complex is, omdat de beschikbare capaciteit binnen een mbo-instelling zoals mboRijnland van veel factoren afhankelijk is.

Kenmerkend voor mbo partnerschappen is dat in het mbo niet alle generieke vakken worden gegeven. Dit maakt de plaatsing van studenten van sommige lerarenopleidingen uitdagend. Bijvoorbeeld: het is relatief lastig om studenten van de lerarenopleidingen Duits, Frans en Aardrijkskunde te plaatsen; dit kan alleen in domeinen van mboRijnland waar deze lessen worden gegeven. Voor vakken als Nederlands, Engels, Economie, Maatschappijleer en Geschiedenis kunnen studenten relatief makkelijk worden geplaatst, binnen mboRijnland breed. Voor studenten van de lerarenopleiding Wiskunde geldt dat zij vaak bij het vak Rekenen of bij technische opleidingen hun praktijkdeel van de opleiding kunnen doen, maar de mogelijkheden zijn wat beperkter. Ditzelfde geldt voor studenten van de lerarenopleidingen natuurkunde en biologie.

Daarnaast worden in het mbo studenten geplaatst in geïntegreerde teams. Het team draagt de verantwoordelijkheid voor het opleiden en begeleiden van de studenten. De student krijgt wel een dagelijks begeleider (de werkplekbegeleider) die hiervoor wordt gefaciliteerd en opgeleid, maar het team is als geheel verantwoordelijk voor de begeleiding van dio's. Ieder team binnen mboRijnland heeft capaciteit om één of twee studenten van de lerarenopleiding te plaatsen, maar meer is vaak niet mogelijk met het oog op de balans in het team. De beschikbare capaciteit in een team worden gebruikt voor het plaatsen van alle categorieën dio's. Dat betekent dat als een team al één of twee pdg-ers in dienst heeft, er minder ruimte is voor het plaatsen van een voltijd- of deeltijd student, wat de groei mogelijkheden beperkt.

Een derde complicerende factor in het mbo is dat er veel wisselingen zijn in de opleidingen: opleidingen groeien, krimpen, stoppen of starten. Dit maakt het voorspellen van de opleidingscapaciteit bij de verschillende mbo-opleidingen binnen mboRijnland complex. MboRijnland heeft momenteel in totaal 50 teams. Ieder team kan één of maximaal twee studenten plaatsen, waardoor de huidige maximale opleidingscapaciteit circa 80 tot 90 studenten is, exclusief zij-instroom en pdg-trajecten.

Groei: de toekomst

Binnen Opleidingsschool Rijnland wordt al enige tijd het gesprek over groei van het partnerschap gevoerd. Aanvankelijk werd dit gesprek vooral ingegeven door de grote vraag naar opleidingsplaatsen vanuit de Hogeschool Rotterdam, maar inmiddels is ook de vraag vanuit de Hogeschool Leiden groter dan de beschikbare plaatsen (mede door de relatief hoge zij-instroom). De opleidingscapaciteit van de teams binnen de verschillende opleidingslocaties van mboRijnland wordt al optimaal benut. Hierdoor kan groei in het aantal studenten alleen gerealiseerd worden door toetreding van nieuwe partners of samenwerking met andere partnerschappen. Hieronder worden beide routes toegelicht.

Groei door uitbreiding met nieuwe partners

De drie partners binnen Opleidingsschool Rijnland staan allen positief tegenover uitbreiding met nieuwe partners. Het partnerschap heeft de ambitie om een lerend regionaal netwerk te vormen, samen met het werkveld en andere (hoge)scholen, vanuit de doorgaande lijn van vmbo, mbo tot hbo. Om de uitbreiding te realiseren is aanvankelijk in beeld gebracht welke vo-scholen in de regio nog niet waren aangesloten bij een partnerschap samen opleiden. Een school in de regio Gouda wilde aanvankelijk graag aansluiten. Met deze school zijn verschillende gesprekken gevoerd om de samenwerking te verkennen. Uiteindelijk is deze school toch niet toegetreden, omdat het onvoldoende paste bij hun ambities en mogelijkheden op dat moment, bijvoorbeeld ten aanzien van de gevraagde opleidings- en begeleidingscapaciteit. Vervolgens heeft de stuurgroep van Opleidingsschool Rijnland (bestaande uit de penvoerder mboRijnland (directeur Centrum voor Strategie&Advies)) en twee opleidingsmanagers van de Hogeschool Rotterdam en Hogeschool Leiden) in het netwerk gekeken of er in de regio andere vo-scholen zijn die open staan voor toetreding tot Opleidingsschool Rijnland.

Inmiddels is in het afgelopen half jaar, als pilot, de samenwerking gestart met een relatief kleine vo-school, waar inmiddels 5 studenten zijn geplaatst. Momenteel worden de ervaringen met deze samenwerking geëvalueerd en wordt het gesprek gevoerd over de toekomst: al dan niet formeel toetreden tot het partnerschap. Dit laatste is voor het huidige partnerschap pas aan de orde nádat de erkenning als Opleidingsschool is behaald. Dit zou mogelijk kunnen in de vorm van een kern-schil constructie. De betreffende school heeft meerdere locaties, maar deze werken al samen met andere hogescholen. Als er op bestuurlijk niveau al wordt samengewerkt in een ander partnerschap, maakt dit het gesprek over de toetreding tot Opleidingsschool Rijnland relatief lastig.

Ook vanuit de lerarenopleidingen zijn er gesprekken over samenwerking met nieuwe partners. Binnen mboRijnland vinden ook af en toe studenten vanuit de Hogeschool Utrecht en de Hogeschool van Amsterdam een leerwerkplek, hoewel zij geen onderdeel uitmaken van het partnerschap. Het gaat dan meestal om studenten van opleidingen die de huidige partners niet kunnen bieden zoals Horeca & Voeding en Pedagogiek. Zij maken wel gebruik van de begeleidings- en opleidingsinfrastructuur zonder dat er subsidie tegenover staat. Momenteel vormt de Regeling Tegemoetkoming Kosten Opleidingsscholen hierin een belemmering, aangezien studenten van instituten buiten de samenwerkingsovereenkomst niet mogen worden opgegeven.

Groei door samenwerking met andere partnerschappen

Opleidingsschool Rijnland is momenteel ook bezig om te verkennen of het mogelijk is om de opleidingscapaciteit te vergroten en/of de kwaliteit van het samen opleiden verder te versterken in samenwerking met andere partnerschappen. Bijvoorbeeld: kun je samenwerken en elkaar versterken in het opleidingsprogramma (zoals via gezamenlijke workshops of transferdagen) zonder dat je deze samenwerking formaliseert in een overeenkomst? De gedachte is om door deze samenwerking gezamenlijk meer capaciteit te kunnen bieden, waarbij de kwaliteit van de opleiding en begeleiding bij doorplaatsing van het ene naar het andere partnerschap is geborgd. Die samenwerking wordt momenteel verkend met mbo partnerschappen, maar ook met vo partnerschappen. Op die manier kunnen studenten kennis maken met meerdere onderwijscontexten.

Het voordeel is dat er geen complexe en intensieve afstemming nodig is om met elkaar de mogelijkheden voor groei te optimaliseren. Immers: ieder partnerschap heeft de eigen opleidings- en begeleidingsinfrastructuur ingericht en de kwaliteit geborgd op basis van het landelijk kwaliteitskader Samen Opleiden en inductie. Een voordeel van samenwerking met andere mbo partnerschappen is dat op die manier ook de positie van het mbo bij de lerarenopleidingen kan worden versterkt. Opleiders zijn van oudsher meer gericht op het vo. Door hierin samen op te trekken en gezamenlijk het gesprek te voeren, kan het mbo een betere plek krijgen in de curricula. Zo is onlangs een curriculumdialoog gevoerd over dit onderwerp.

Het gesprek over groei

Zoals gezegd wordt het gesprek over groei binnen Opleidingsschool Rijnland al enige tijd gevoerd, ingegeven door de vraag naar extra opleidingscapaciteit. De [GROW-tool](#) van het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren helpt bij dit gesprek. Vragen zijn bijvoorbeeld:

- Waarom willen we uitbreiden? Wat kunnen en willen we met groei bereiken?
- Wat is de win-win voor mbo en vo samenwerking? Wat zijn de dilemma's waarom dit relatief moeilijk van de grond komt? Of is het niet het goede moment? En wat is dan wel het goede moment?
- Wat vraagt groei aan investering van het partnerschap en van de nieuwe partners?

- Wat zijn de bestuurlijke consequenties en hoe kan e.e.a. worden geformaliseerd?
- Willen we op dit moment, in deze ontwikkelingsfase (aspirant) investeren in de realisatie van de groei, of doen we dit liever na de erkenning?
- Als we nu willen investeren in groei, welke variant kiezen we dan?

Kansen en uitdagingen

- De mbo context maakt het complex om de opleidingscapaciteit goed te voorspellen. Deze is van een veelheid aan factoren afhankelijk.
- Voor kleine scholen is de gevraagde investering om toe te treden tot een partnerschap vrij groot. Hier kan een kern-schil constructie mogelijkheden bieden.
- Als een bestuur al participeert in een partnerschap, is het ingewikkeld om toetredingsafspraken te maken met scholen binnen dat bestuur omdat dit bestuur zich al heeft gecommitteerd aan andere partnerschappen.
- Samenwerking met andere partnerschappen samen opleiden bieden kansen op het vergroten en flexibeler maken van de opleidingscapaciteit, om de kwaliteit van het samen opleiden verder te versterken (bijvoorbeeld door gezamenlijk workshops te ontwikkelen en aan te bieden) in de regio en om kennis en ervaringen te delen (zodat niet iedereen opnieuw hetzelfde wiel uitvindt).
- Samenwerking met andere partnerschappen in het mbo kan de positie van het mbo binnen de lerarenopleidingen versterken, zodat dit ook een grotere en duidelijkere plek krijgt in de curricula.
- Het is een uitdaging om het pdg-traject een goede plek te geven in het samen opleiden: hoe kan deze groep zo optimaal mogelijk worden opgeleid en begeleid, met het oog op behoud? Hierover worden momenteel afspraken gemaakt met post hbo, bijvoorbeeld over gezamenlijke webinars, workshopdagen, de inzet van gastdocenten, etc.
- Investeren in groei kan afleiden qua focus. Bijvoorbeeld: als aspirant partnerschap vraagt het toewerken naar erkenning via de beoordelingsgerichte peer review veel tijd en aandacht. Moet je als aspirant partnerschap veel tijd en energie willen investeren in groei, of leidt dat te veel af van het proces richting erkend partnerschap, waarbij kwaliteit boven kwantiteit gaat?

Adviezen en tips

Aan de sectorraden en OCW

- Studenten die een opleiding volgen bij een ander instituut dan de instituten die formeel deel uitmaken van het partnerschap, mogen niet worden meegenomen voor de subsidie, terwijl zij wel gebruik kunnen maken van de opleidings- en begeleidingsinfrastructuur van het partnerschap. Zorg ervoor dat de regeling op dit punt meer flexibiliteit biedt, zodat zoveel mogelijk studenten kunnen profiteren van het samen opleiden.

- Bied in de regeling duidelijkheid over de vraag of je studenten die zijn geplaatst bij partners die in het toetredingsproces zitten (bijvoorbeeld via een intentieverklaring) maar nog niet onderdeel uitmaken van de samenwerkingsovereenkomst mag meetellen voor de bekostiging.

Aan partnerschappen Samen Opleiden

- Betrek nadrukkelijk de stuurgroep bij de discussie over groei.